

A FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK JOGAIRÓL ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉGÜK BIZTOSÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ 1998.
ÉVI XXVI. TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ T/10746. SZÁMÚ TÖRVÉNYJAVASLATRÓL

A Tervezetről általában

A törvénytervezet (továbbiakban: Tervezet) a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény igényeihez igazítja a fogyatékossg fogalmát: a módosítás beemeli a fogyatékossg fogalma alá a pszichoszociális fogyatékossgal élő személyeket is. A Tervezet jelképes emelést javasol a fogyatékossgai támogatás és a vakok személyi járadéka tekintetében, míg az előbbit a rendszeres havi nyugellátások emeléséhez köti. A jogalkotó kiemeli a jogszabályból az Országos Fogyatékosügyi Tanácsra vonatkozó rendelkezéseket, amelyeket módosított formában, kormányhatározat szintjén alkot újra. Sajnálatos, hogy miközben a jogalkotó erősebb súlyt ad a fogyatékos személyeket képviselő civil szervezeteknek, addig nem tesz lépéseket e szervezetek politikai befolyásolhatóságának megszüntetése érdekében. A Tervezet eltörli az akadálymentesítés, a támogató szolgálatok országos hálózata kialakítása, a speciális oktatás tárgyi és személyi feltételeinek biztosítása, valamint a speciális foglalkoztatás kialakítása vonatkozásában rögzített határidőket, és semmilyen garanciarendszert nem ad arra vonatkozóan, hogy az érintett területeken számonkérhető és kiszámítható fejlődés következzen be.

A fogyatékossg fogalmának módosítása: fontos, de nem elégséges

A Tervezet módosítani tervezi a fogyatékossg fogalmát az alábbiak szerint:

„fogyatékos személy: az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodással – illetve ezek ármilyen halmozódásával – él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja.”

A jelenleg hatályos törvényi meghatározáshoz képest fontos változás, hogy a fogyatékossg fogalma a Tervezetben kiterjed a pszichoszociális fogyatékossgal élő – hagyományos megfogalmazásban: pszichiátriai betegnek minősített – személyek körére is. Mindezen túl a meghatározás nem az egyéni deficitet, hanem a fogyatékossg társadalmi vonatkozásait hangsúlyozza. A fogalmi keretek kitégítása és módosítása üdvözlendő, véleményünk szerint ezzel a kormány részben eleget tesz az ENSZ Fogyatékos személyek jogai Bizottsága (továbbiakban: Bizottság) ajánlásának.

Ugyanakkor szeretnénk rámutatni arra, hogy bár a Bizottság elsősorban a fogyatékossgügyi törvény módosítására hívta fel a kormány figyelmét, kifogásolta, hogy a fogyatékossg fogalma és megközelítése az egész magyar jogrendszerben az egyéni deficitre redukálódik, míg a fogyatékossg társadalmi vonatkozásai nem kerülnek kellőképpen előtérbe.¹ A

---

¹ „A Bizottság aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a részes állam jogrendszerében a fogyatékossg és a fogyatékossgal élő személy fogalma sokkal inkább az egyén szintjén megállapított károsodást, mint a társadalmi szintű korlátokat fejezi ki. A Bizottság aggodalmát fejezi ki amiatt is, hogy e meghatározás nem fedi le a fogyatékos népesség egészét, különösen a pszichoszociális fogyatékossgal élő személyeket.” In Committee on the Rights of Persons with Disabilities (2012): *Concluding observations on the initial periodic*

fogyatékos népesség életminősége azonban önmagában ettől a fogalmi újítástól jottányit sem fog javulni. Ha a jogalkotó el akarja kerülni azt, hogy a fogyatékosügyi törvénybe illesztett újszerű felfogás kiüresedjen, akkor mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a fogyatékos személyeket érintő összes jogszabályt alapos felülvizsgálatnak vesse alá. Véleményünk szerint elsősorban az elfogadott, de még hatályba nem lépett új Polgári Törvénykönyvet kell revízió alá venni.² Felhívjuk továbbá a jogalkotó figyelmét arra, hogy véleményünk szerint meg kell teremteni az összhangot a Tervezet által bevezetendő fogalomhasználat és a fogyatékos személyek számára ápolást-gondozást nyújtó szociális intézményei férőhelyek kiváltásának stratégiájáról és végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról szóló 1257/2011. (VII. 21.) kormányhatározattal elfogadott kormánystratégia között. A dokumentum ugyanis jelenleg nem szabályozza a pszichoszociális fogyatékosokkal élő személyek nagy létszámú bentlakásos intézményeinek kitagolását.

Jóléti járandóságok emelése és indexálása: jelképes emelés

A Tervezet összesen mintegy ezer forinttal kívánja emelni a fogyatékosági támogatás és a vakok személyi járadéka havonkénti összegét. Mindezen túl a Tervezet a fogyatékosági támogatás folyamatos emelkedését is garantálja, mivel annak összegét a rendszeres havi nyugellátások emelkedéséhez kapcsolja. Mindazonáltal a járandóságok emelése voltaképpen jelképes intézkedésnek tekinthető.

Az Országos Fogyatékosügyi Tanács átalakítása: erősebb civil képviselet a kormányzati kontroll alatt

A Tervezet megszünteti az Országos Fogyatékosügyi Tanács (továbbiakban: Tanács) működtetésének törvényi háttérét. A Tervezet szerint a Tanács tagjainak megbízatása 2013. szeptember 30-án lejár, és hatályát veszti az Országos Fogyatékosügyi Tanács szervezetének és működésének részletes szabályairól szóló 67/2001. (IV. 20.) kormányrendelet és az Országos Fogyatékosügyi Tanács szervezetének és működésének részletes szabályairól szóló 67/2001. (IV. 20.) kormányrendelet módosításáról szóló 6/2011. (II. 11.) kormányrendelet. Ezzel párhuzamosan a Nemzeti Erőforrás Minisztérium által közzétett, „a Kormány határozata az Országos Fogyatékosügyi Tanácsról” szóló határozattervezet (a továbbiakban: Határozattervezet) az alábbi pontokon alakítaná újra és módosítaná a Tanács működését:

A Tanácsban döntő többséget szereznek a fogyatékos személyeket képviselő civil szervezetek: a tanács tizenöt tagjából csupán egy személy – a tanács elnöke, a szakminiszter – rendelkezik majd kormányzati pozícióval. E döntés eredményeként a döntéshozatalban megerősödhet a civil szervezetek befolyása. Ugyanakkor a delegáló szervezetek többsége pénzügyileg függő helyzetben van a kormányzattól, ugyanis rendszeres éves támogatásuk összege évről évre alku tárgyát képezi. Véleményünk szerint függtlenségük és tényleges

---

report of Hungary, adopted by the Committee at its eighth session (17-28 September 2012). Geneva, United Nations.

² Autisták Országos Szövetsége és mások (2012): *Civil szervezetek és személyek véleménye a Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslatnak a nagykorúak cselekvőképességét érintő V-X. fejezetekről.* Budapest, Mental Disability Advocacy Center. Kézirat. (a dokumentum elérhető itt: http://tasz.hu/files/tasz/imce/2011/ptk_civil_velemeney.pdf)

befolyásuk biztosítása érdekében törvényben kell garantálni azt, hogy a kormány abban az esetben sem legyen képes éves működési támogatásukat megvonni vagy azt csökkenteni, ha az adott szervezetek a kormánytól eltérő álláspontjuknak adnak hangot.

Véleményünk szerint aggályos, hogy a Tanács üléseit csak és kizárólag a Tanács elnöke hívhatja össze, s a tagoknak vagy a tagok többségének erre nincs lehetősége. Ez a rendelkezés visszalépést jelent a jelenlegi szabályokhoz képest: most ugyanis a tagok egynegyedének kérésére a Tanács elnökének kötelessége összehívni a testületet. Véleményünk szerint biztosítani kell, hogy a tagok negyede – ha szükségesnek látja – továbbra is kezdeményezhesse az elnöknél a Tanács összehívását, s e kérésnek az elnök köteles legyen eleget tenni. Véleményünk szerint ugyancsak aggályos, hogy a Tanács ülései nem nyilvánosak. A Határozattervezet szerint a tanács ügyrendjét, határozatait az illetékes minisztérium honlapján közzé kell tenni, ugyanakkor a Határozattervezet nem tesz említést az ülések jegyzőkönyveinek kezeléséről. Véleményünk szerint semmi nem indokolja, hogy a Tanács ülései ne legyenek nyilvánosak, ahogyan azt sem, hogy az ülések jegyzőkönyveit ne hozzák nyilvánosságra.

Végül felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Tanács ereje igen korlátozott. Funkciója a múltban és – a Határozattervezet szerint – a jövőben is a kormányzati elképzelések véleményezésére, javaslatok megfogalmazására és a kormányzat tájékoztatására terjed ki. Véleményünk szerint szükséges, hogy a Tanács – amelyben immáron ténylegesen is a fogyatékos személyeket képviselő szervezetek kerülnek túlsúlyba – döntő szót kapjon a meghatározó fogyatékosügyi döntések előkészítésében, s hogy jóváhagyása vagy támogatása nélkül nagy jelentőségű törvényalkotásra, törvénymódosításra vagy stratégia-alkotásra ne kerülhessen sor. Véleményünk szerint megfontolandó a Tanács felruházása olyan jogosítvánnyal, amely lehetővé teszi számára, hogy az általa fontosnak tartott bármely jogszabállyal kapcsolatban kötelezően figyelembe veendő véleményt alkothasson. Véleményünk szerint ez a döntés közelebb vinné hazánkat a Fogyatékos személyek jogairól szóló ENSZ egyezménynek a civil szervezetek bevonását megkövetelő szakaszai teljesítéséhez, és komolyan vehető lépést jelentene a kormányprogramban vállalt kötelezettségek teljesítése felé: a Nemzeti Együttműködés programja ugyanis „aktív partneri együttműködést” ígért a fogyatékosügyi civil szervezeteknek. Erre véleményünk szerint a kormányzati szakpolitika alakításához valóban szükség is van, ugyanis e civil szervezetek rendelkeznek azzal a tudással és terepismerettel, amely a kormányzati szándékok tényleges beágyazásához és megvalósításához szükséges.

Kifutó határidők: az eltörlés nem megoldás

A Tervezet hatályon kívül helyezi a Fot. 29. §-át, amely az akadálymentesítés, a támogató szolgálatok, a speciális oktatás tárgyi és személyi feltételei, valamint a speciális foglalkoztatás vonatkozásában állapított meg – régóta lejárt – határidőket. Sajnálatos, hogy a Tervezet ezen passzusának indoklása valójában *nem tartalmaz* indoklást: új határidők kitűzését nem tekinti célszerűnek, illetve „technikai szempontból” látja indokoltnak a határidők eltörlését.

Véleményünk szerint a határidők eltörlése önmagában sem pozitívan, sem negatívan nem értékelhető. Ugyanakkor aggályos, hogy a jogszabály nem ad megoldást arra, hogy mi lesz a határidőre nem teljesült kötelezettségekkel, és nem tesz lépéseket annak érdekében, hogy a releváns területeken rendszeres, előre tervezhető, felelősséggel járó előrehaladást

kényszerítsen ki. A határidők megszüntetése és az alternatív szabályozás kidolgozásának hiánya arra utalhat, hogy a kormány nem kívánja garantálni a folyamatos fejlődést és előrehaladást az érintett területeken, vagy nincs konkrét stratégiája a megoldandó feladatok végrehajtására. Ezzel hazánk azt veszélyezteti, hogy nem teljesíti a Fogytékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezményben vállalt feladatokat, illetve az Európai Fogytékosügyi Stratégiában megfogalmazott célkitűzésekkel ellentétes irányba halad.

Budapest, 2013. április 29.

Készítette: Verdes Tamás